Caseta 10. Evidențe privind evoluțiile recente și perspectivele digitalizării în România

Digitalizarea unui proces operațional reprezintă optimizarea acestuia prin transformarea informațiilor analogice/manuale în unele digitale, ce pot fi ulterior utilizate mult mai eficient, prin intermediul dispozitivelor electronice. La nivelul unei firme, digitalizarea are rolul de a îmbunătăți eficiența angajaților, oferind flexibilitate în efectuarea sarcinilor și facilitând accesul la informații. Din perspectivă macroeconomică, transformarea digitală vizează realizarea unei infrastructuri tehnologice pentru tranziția către o economie și o societate digitală prin dezvoltarea unor servicii digitale pentru toți agenții economici. Beneficiile digitalizării și cele ale automatizării[1] sunt reducerea costurilor, diminuarea timpilor de procesare și creșterea securității în transferul informațiilor.

La nivel european, România se remarcă printr-un grad relativ redus de digitalizare, iar în ultima decadă recuperarea decalajelor a fost modestă. Indicele Economiei și Societății Digitale – DESI (engl. *Digital Economy and Society Index*) – Grafic A, publicat de Comisia Europeană, măsoară progresele înregistrate de statele europene din punct pe vedere al: (i) capitalului uman – utilizarea internetului, (ii) conectivității, (iii) integrării tehnologiei digitale și (iv) serviciilor publice digitale. România s-a clasat atât în anul 2021, cât și în 2022 pe ultima poziție, cu un scor semnificativ sub media UE (30,6 versus 52,3 în anul 2022). Deși după declanșarea pandemiei COVID-19 au fost antrenate resurse suplimentare însemnate pentru accelerarea transformării digitale și toate statele europene au înregistrat anumite progrese, în cazul României, acestea au fost însă modeste. Astfel, comparativ cu anul 2015, indicele DESI pentru România a crescut cu doar 3,7 puncte în 2022, semnificativ sub creșterea medie a țărilor UE (+13,4 puncte). Performanța relativă a României atinge un nivel satisfăcător doar în sectorul Conectivitate.

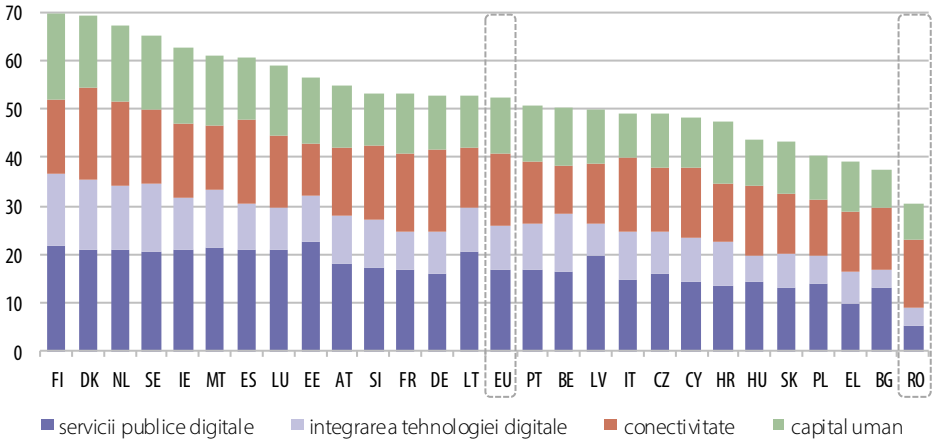

Grafic A
Indicele economiei și societății digitale (DESI) în anul 2022

Sursa: DESI 2022, Comisia Europeană

[1] Termenii de digitalizare și automatizare sunt adesea folosiți împreună, fiind totodată ușor de confundat. Digitalizarea, în cadrul căreia interacțiunea umană continuă să aibă un rol determinant, nu implică însă în totalitate procesul de automatizare. Acesta din urmă presupune îndeplinirea unor sarcini umane repetitive prin intermediul unui robot/echipament.

Începând cu anul 2023, în conformitate cu programul de politică privind deceniul digital pentru orizontul anului 2030, DESI este integrat în raportul privind situația deceniului digital și prezentat în scopul monitorizării progreselor fiecărui stat membru UE. Pentru România, rezultatele relevă în continuare, pentru componenta Conectivitate, un progres rapid, în vreme ce decalaje semnificative sunt însă înregistrate la nivelul infrastructurii (în termeni de acoperire a rețelei 5G) și serviciilor online (barierele birocratice din relația public-privat)[2].

Pentru accelerarea procesului de digitalizare pe plan național, se au în vedere numeroase demersuri, cele mai relevante fiind: (i) atragerea preponderent a granturilor din PNRR pentru dezvoltarea tehnologiilor digitale avansate în cadrul IMM (inteligență artificială, *blockchains*, *data cloud*, *Internet of Things,* securitate cibernetică); (ii) implementarea strategiei guvernamentale pentru perioada 2021-2027, ce vizează digitalizarea mediului de afaceri, crearea unor oportunități de dezvoltare a abilităților angajaților și adresarea amenințărilor de securitate.

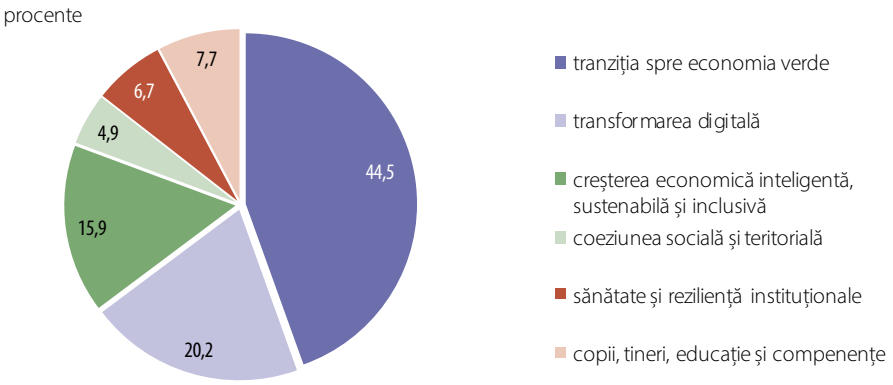

Grafic B
Contribuțiile primare ale fondurilor PNRR la pilonii politicii MRR*

*) valorile corespund versiunii PNRR disponibile la secțiunea *Recovery and Resilience Scoreboard* a websiteului Comisiei Europene (ec.europa.eu) în luna mai 2024

Sursa: Comisia Europeană

Un rol determinant în realizarea de progrese revine investițiilor din cadrul Componentei 7, pilonul II PNRR ce cumulează un buget de aproximativ 1,8 miliarde euro, echivalent a 6,4 la sută din totalul sumelor alocate (în cuantum de circa 28,5 miliarde euro). Din aceste fonduri, aproximativ 70 la sută sunt dedicate dezvoltării infrastructurii de *cloud* guvernamental, sistemului *eHealth* și telemedicină, digitalizarea sistemului judiciar, precum și cartea de identitate electronică și semnătura digitală. Astfel, fondurile PNRR ce contribuie la pilonul aferent transformării digitale în Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) cumulează o contribuție primară de circa 5,8 miliarde euro, echivalentul a 20,2 la sută din totalul fondurilor prevăzute inițial – Grafic B. În versiunea actualizată a Planului (ce include și capitolul REPowerEU), alocarea pentru tranziția digitală a crescut la 21,8 la sută, reflectând însă efecte de numitor favorabile (reevaluarea descendentă a sumelor totale din PNRR) și nu o suplimentare a alocărilor pentru acest domeniu. Totuși, perspectivele de îndeplinire a obiectivelor aferente transformării digitale sunt condiționate de îndeplinirea unor ținte și jaloane stricte în implementarea proiectelor din cadrul PNRR.

2 În ceea ce privește acoperirea 5G, deși România a înregistrat progrese în ultimii ani, există în continuare un decalaj major – aproximativ 27 la sută în anul 2022 comparativ cu media UE de 80 la sută.

Digitalizarea întâmpină numeroase bariere, mai cu seamă la nivelul IMM. Deficiențele identificate în valorificarea potențialului de transformare digitală sunt deopotrivă pe latura cererii, cât și pe cea a ofertei. Firmele se confruntă cu probleme de conștientizare a nevoii de digitalizare și a modalităților prin care se poate dezvolta activitatea lor pe măsură ce sunt implementate noile tehnologii. Totuși, majoritatea managerilor plănuiesc continuarea strategiilor de expansiune a afacerilor precum creșterea organică și, respectiv, digitalizarea – BEI (2023), Deloitte (2023). Conform studiului MKOR „Digitalizarea în IMM din România – 2023", deși IMM au cel mai scăzut grad de digitalizare din UE, acestea au manifestat cel mai ridicat interes pentru aplicațiile software. Aspectele de natura cererii pot fi influențate, însă, și de lipsa capacității financiare și tehnice de implementare a unor soluții de digitalizare în cazul IMM, elemente ce pot fi corelate inclusiv cu sănătatea financiară și productivitatea companiilor din România – BNR (2023). În ceea ce privește oferta, deși în ultimii ani s-a remarcat o creștere semnificativă, există în continuare un decalaj privind dezvoltarea unor produse și servicii menite să faciliteze digitalizarea IMM. În acest sens, se accentuează importanța ridicată a firmelor din categoria *start-up* pentru dezvoltarea sectorului de tehnologie – Ernst&Young (2022).

În termeni cantitativi, conform studiului *Digital Challengers Romania,* economia digitală (IT, comunicații, media, servicii conexe; achiziții de echipamente digitale – computere, *smartphones*, infrastructura IT, software, inclusiv în *cloud*) este evaluată a avea un potențial semnificativ de creștere, până la aproximativ 30 miliarde euro cifra de afaceri în anul 2025, reprezentând un cuantum dublu față de anul 2021 – McKinsey&Company (2022). Ca pondere în PIB, economia digitală ar înregistra astfel o creștere de la 6 la sută în 2021, la 8 la sută în 2025[3]. Perspectivele au la bază inclusiv contextul realocării remarcabile de resurse, susținută de eforturile de decarbonizare.

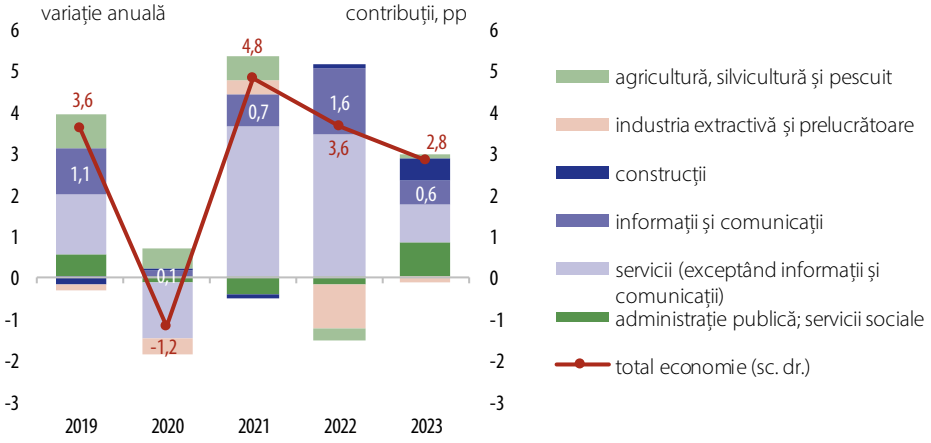

Grafic C
Contribuțiile sectoarelor la creșterea productivității (VAB/angajat) în economie

Sursa: Eurostat, calcule BNR

3 Raportat la PIB nominal în anul 2025, prognoza CE *Spring Forecast* 2024.

Perspectivele privind creșterea importanței sectorului Informații și comunicații[4] sunt condiționate de menținerea trendului ascendent, deși în atenuare în ultimii ani, privind evoluția productivității în economie – Grafic C. De altfel, sectorul menționat este singurul ale cărui contribuții la dinamica productivității pe ansamblul economiei au fost pozitive începând cu anul 2010. În contextul multitudinii de șocuri din ultimii ani, sectorul a manifestat reziliență și capacitate de adaptare, marcând noi creșteri ale productivității[5]. Astfel, în perioada 2021-2023, sectorul s-a remarcat prin contribuții succesive la creșterea productivității în economie, de magnitudine superioară mediei pe termen lung (cuantum de aproximativ 0,4 puncte procentuale în perioada 2000-2019). Deși sectorul Informații și comunicații este important prin aportul la dinamica productivității, un rol esențial revine mai cu seamă subcomponentei IT din cadrul acestui sector ce reprezintă un element suport în procesul de digitalizare al tuturor sectoarelor economiei. În acest sens, de notat, în contextul redresării economiei din anul 2021, este și contribuția sectorului Comerț cu amănuntul și ridicata și HoReCa, unele activități (de exemplu, comerțul online) beneficiind de pe urma digitalizării și automatizării. Totodată, în cursul anului 2023 se notează aportul ridicat al sectorului „Administrație publică. Servicii sociale", în principal pe seama reducerii numărului de angajați.

Referințe

Banca Europeană de Investiții – „Raportul digitalizarea IMM din România", 2023

Banca Națională a României – „Raportul asupra stabilității financiare", decembrie 2023

Comisia Europeană – „Digital economy and society index", 2022

Deloitte – „Central Europe CFO survey", 2023

Ernst&Young – „Reconstruction and recovery of Romania through investments. EY attractiveness survey", 2022

McKinsey&Company – „Digital challengers on the next frontier: perspective on Romania", 2022

4 Sectorul (aferent codurilor CAEN J58-J63) cuprinde activități de editare, de producție cinematografică, video și programe de televiziune, activități de difuzare și transmitere de programe, telecomunicații, activități de servicii în tehnologia informației precum și servicii informatice.

5 Pe seama unor dinamici ale VAB superioare celor ale numărului de angajați în intervalul 2020-2022 și, respectiv, al suprapunerii creșterii VAB cu reducerea forței de muncă în decursul anului 2023.